

„I 50 år har frontkjemperne, NS-medlemmer og landssvikere vært uten yringsfrihet. La dem få snakke ut uten frykt for at deres familie og venner utsettes for represalier og sjikane. Jeg får en slau smak i munnen når vi i alle våre festtaler etter krigen hyller «yringsfriheten»“

Lege Inger Cecilie Stridsklev

Dette er frontkjemperne

■ Ca. 6000 nordmenn gikk frivillig inn i tyske avdelinger på den fryktede østfronten under annen verdenskrig. 900 falt.

■ Antikommunismen var trolig det viktigste motivet hos de norske frontkjemperne.

■ En rekke frontkjemper var studenter og skoleelever.

■ Rettsoppgjøret slo fast at frontinnsats på tysk side var bistand til fienden — og dermed landssvik.

■ Nærmere 5000 frontkjemper ble idømt fengselsstraff.

- Frontkjemperne og NS-folk

TORTURERT

i norske fengsler

Av **FREDDY KONGSBERG** og **JOHN STENNERSEN** (foto)

SKIEN (VG) Norske frontkjemperne og NS-medlemmer ble torturert, sultet og utsatt for fingerte henrettelser i norsk fangenskap etter krigen.

Dette går frem av lege Inger Cecilie Stridsklevs oppsiktsvekkende helseundersøkelse av 181 norske frontkjemper.

En frontkjemper døde trolig som følge av mishandling un-

der et forhor i Trondheim i februar 1946. Etter å ha blitt slått blant annet i hodet, døde han dagen etter på cella på Falstad.

Stridsklev (46) dokumenterer også flere voldsomme og mistenkelige dødsfall blant frontkjemperne i norsk fangenskap og tvangsarbeid etter krigen.

— Den brutale måten de såkalte landssvikerne ble behandlet på i norske fengsler i 1945 og 1946 er ikke en rettsstat verdig, mener Inger Cecilie Stridsklev.

181 norske frontkjemper og NS-medlemmer har deltatt i hennes undersøkelse, basert på intervjuer og spørreskjemaer. De gir hittil ukjente opplysninger om den brutale behandlingen de fleste av dem fikk i norske fengsler etter frigjøringen.

● 52 var utsatt for straffeeksersis.

● 44 ble utsatt for rystende, fingerte henrettelser.

● 46 ble utsatt for slag og spark.

● 22 ble jevnlig beordret til å Ale seg på alle fire i norske fengsler.

● 22 fikk hungerødemer (ernæringsforstyrrelser).

● 11 mistet 1/3 av kroppsvekten.

Gikk ned 15 kilo

Hver av frontkjemperne gikk i snitt ned 15,5 kilo i vekt i norsk fangenskap. Flere av frontkjemperne kom til norske fengsler direkte fra umenneskelig behandling i russisk fangenskap.

— Jeg har overhodet ingen grunn til å tvile på de 181 frontkjempernes opplysninger. I den grad det har vært mulig, har jeg sjekket svarene mot andre kilder, som f.eks. sykehusjournaler, forteller lege Inger Cecilie Stridsklev.

De fleste av frontkjemperne var i fangenskap i 3-4 år. Frontkjemperne i denne undersøkelsen var dømt til fra 0 til 12 års tvangsarbeid, i gjennomsnitt 4,2 år. De ble fradømt alt de eldte, også pengene de fikk som soldater og borgerlige rettigheter som stemmerett.

De fleste omtaler rettsakene som farser der dommen var bestemt på forhånd.

— Frontkjemperne har vært

Sjokkundersøkelse av landssvikere

«PINLIG»: — Den brutale behandlingen norske frontkjemperne fikk i norske fengsler i de to første etterkrigsårene, er rystende og pinlig for en rettsstat, mener lege Inger Cecilie Stridsklev, som står bak en oppsiktsvekkende undersøkelse av 181 norske frontkjemper og NS-medlemmer.

utsatt for store belastninger i krig, fangenskap og senere. Det gjenspeiles i store tapstall, betydelige fysiske skader og høy dødelighet i de første etterkrigsår. Likevel har de, trolig på grunn av stor fysisk og intellektuell kapasitet, klart seg relativt bra både helsemessig og økonomisk i de senere krigsår, sier Stridsklev om resultatet av undersøkelsen.

Til tross for til dels store fysiske skader, blant annet lammelser og amputasjoner, har

frontkjemperne vært aktive i yrkeslivet lenge. Svært mange ble selvstendig næringsdrivende på grunn av motstanden fra andre arbeidere.

Etter krigen har frontkjemperne og NS-medlemmene knyttet enda sterkere sosiale bånd.

— Frontkjempernes erfaringer i krigs- og etterkrigstid har fått dem til å foretrekke hverandres selskap, sier lege Inger Cecilie Stridsklev.

Undersøkelsen, som tegner et lite smigrende bilde av den norske rettsstaten i de aller første etterkrigsårene, er publisert i Tidsskrift for Den norske lægeforening. Undersøkelsen tar for seg de så forfattede frontkjempernes erfaringer, belastninger, helsemessige og sosiale forhold — 50 år etter krigens slutt.

Bortsett fra denne undersøkelsen er det ikke gjort noe systematisk arbeid om frontkjempernes helsetilstand.

Uten anger

SKIEN (VG) Bare to av de 181 frontkjemperne i undersøkelsen mener de har vært med på noe klanderverdig.

Alle andre mener de handlet ut ifra de beste motiver for sitt fedreland, og mener det samme den dag i dag.

Dette er noen av motivene for de 181 frontkjemperne som deltok i undersøkelsen til Inger Cecilie Stridsklev:

● 109 oppgir kampen mot kommunismen som sitt viktigste motiv.

● 49 motiverer sine handlinger med ønsket om at Norge skulle gjenvinne sin frihet ved å gjenopprette av en egen hær som skulle medvirke til en fredsavtale med Tyskland.

● 44 ønsket å komme Finland til hjelp.

Av andre motiver oppgir kun 14 sympati for Tyskland, og kun to mener de var drevet av spenning og eventyrlyst.

Mest skadet

To av tre av de 181 frontkjemperne ble skadet en eller flere ganger i krigen. Av i alt 169 skader ble 49 vurdert som livstruende. Frontkjemperne utgjør en gruppe soldater med en skadeprosent høyere enn alt annet som noen gang tilidgere er kjent innen en tilsvarende gruppe nordmenn.

19 av de 181 frontkjemperne oppgav at de eller familien var fratatt bolig fordi de var frontkjemper. Mange ble utmeldt av foreninger fordi de var frontkjemper — spesielt idrettsforeninger og fagorganisasjoner. Også flere skilsmisser forklares med at de var frontkjemper.